

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 7Co/65/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8114224046
Dátum vydania rozhodnutia: 17. 10. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Branislav Breza
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2019:8114224046.1

Uznesenie

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Branislava Brezu a sudcov JUDr. Martina Fil'akovského a JUDr. Anny Koval'ovej v právnej veci žalobkyne: S. A., nar. XX.XX.XXXX, bytom W. 7, XXX XX W., zastúpenej JUDr. Igorom Šafrankom, advokátom, Sov. hrdinov 163/66, 089 01 Svidník, proti žalovanému: W., s.r.o., W. XX, XXX XX A., J.: XX XXX XXX, o určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky, o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Prešov zo dňa 09. 01. 2018, č. k. 13C/165/2014-31 takto

rozhodol:

Zrušuje rozsudok a vec vracia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

1. Súd prvej inštancie napadnutým rozsudkom žalobu zamietol a vyslovil, že žalovaný má voči žalobkyni nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. Vykonaným dokazovaním mal za preukázané, že žalobkyňa sa podanou žalobou domáhala určenia, že zmluvná podmienka v zmluve uzavretej medzi stranami sporu dňa 22. 11. 2013 v tej časti poplatku - „administratívny poplatok“, ktorá zahŕňa administratívne náklady na vypracovanie a uzatvorenie zmluvy o spotrebiteľskom úvere spolu vo všetkou administratívou s tým spojenou, predstavuje neprijateľnú zmluvnú podmienku.

3. Predpokladom úspešnosti určovacej žaloby sú z procesného hľadiska dve podmienky. Prvou je preukázanie existencie, resp. neexistencie konkrétneho práva, ktorého posúdenie je predmetom konania. Druhou je, že žalujúca strana má na požadovanom určení naliehavý právny záujem. Obidve podmienky treba rozlišovať, aj keď spolu úzko súvisia. Naliehavý právny záujem treba posudzovať podľa požadovaného petitu. V danom prípade podaná žaloba nepochybne spadá do vymedzenia žalôb podľa ust. § 137 písm. c) a d) CSP a pre jej prípustnosť sa tak vyžaduje, aby bol pri nej odôvodnený a preukázaný naliehavý právny záujem na požadovanom určení, resp., aby takýto naliehavý právny záujem vyplýval z osobitného predpisu.

4. Žalobkyňa sa domáha posúdenia časti svojho právneho vzťahu so žalovaným tak, aby súd určil, že označené ustanovenie spotrebiteľskej zmluvy, ktoré spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa, je neprijateľné a teda neplatné. Okrem hmotnoprávných dôvodov požadovaného určenia svoj návrh procesne odôvodnila v podstate len tým, že chce vedieť, aký je jej skutočný dlh bez poplatku vyplývajúceho z označenej zmluvnej podmienky a že naliehavý právny záujem podľa nej vyplýva aj priamo z ustanovení hmotného práva, najmä z ust. § 3 ods. 3 zákona o ochrane spotrebiteľa.

5. V zmysle ust. § 131 CSP žaloba slúži na uplatnenie súdnej ochrany ohrozeného alebo porušeného práva. Z predloženej žaloby nie je zrejmé, ochrany ktorého svojho konkrétneho hmotného subjektívneho práva a prečo sa žalobkyňa v tomto súdnom konaní domáha, a to osobitne aj s poukazom na to, ako

sama priznáva, že nie je nútená podávať takúto žalobu. Požadované rozhodnutie nie je spôsobilé vyriešiť celý komplex právnych vzťahov so žalovaným, neurčuje jeho pevný právny rámec, neumožňuje dať odpoveď na otázku žalobkyne, akú sumu je vlastne žalovanému ešte celkovo dlžná a nevylučuje tak ďalšie právne spory v budúcnosti. Aj z tohto pohľadu je toto konanie zbytočné.

6. Ust. § 298 CSP je vymedzené ako osobitné oprávnenie súdu, resp. osobitná náležitosť rozhodnutia v spotrebiteľských veciach a nie ako ustanovenie oprávňujúce na podanie osobitne k tomu smerujúcej žaloby. Z hľadiska svojho obsahu toto ustanovenie je osobitným ustanovením v spotrebiteľských veciach upravujúcich objektívne nepochybne výlučne len ďalšie oprávnenia a povinnosti súdu a nie oprávnenia a právnu či súdnu ochranu individuálneho spotrebiteľa. Vyplýva to napokon aj z toho, že táto jeho súdna ochrana bude v prípade, ak súd v konaní o žalobe proti nemu alebo v konaní o jeho inak prípustnej a opodstatnenej žalobe, zmluvné podmienky riadne posúdil, bezpochyby úplná aj bez ohľadu na to, či k dôslednému naplneniu ust. § 298 CSP dôjde.

7. Pozícia žalobkyne sa vo všeobecnosti v ničom nelíši od pozície iných dlžníkov, ktorí majú za to, že nejaký ich dlh vôbec nevznikol, je iný, prípadne už zanikol a bez osobitných dôvodov len z dôvodov posilnenia svojej právnej istoty by sa domáhali nezmyselných určení, že veriteľom z rôzneho titulu nie sú nič dlžní, prípadne sú im dlžní menej než by sa veritelia z rôznych dôvodov mohli domnievať alebo že za porušenie povinnosti nezodpovedajú, že sú povinní zaplatiť len za určitých okolností, že dlh už uhradili, že je už premĺčaný alebo dojednanie je neplatné, ktoré sú bez reálneho súdneho uplatnenia práv potenciálneho veriteľa zbytočné a naliehavý právny záujem na ich vedení bez ďalšieho nemôže vyplývať len z toho, že potenciálny dlžník v týchto prípadoch nemá k dispozícii žalobu na plnenie.

8. Od 01. 01. 2018 nadobudol účinnosť čl. XII bod 39 zákona č. 279/2017 Z. z., ktorým bolo do zákona č. 129/2010 Z. z. doplnené ustanovenie § 11 ods. 4, podľa ktorého spotrebiteľ sa môže pred súdom domáhať určenia neplatnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo určenia bezúročnosti a bezpoplatkovosti poskytnutého spotrebiteľského úveru. Pokiaľ ide o účinky tejto zmeny, uvedené ustanovenie vstúpilo do účinnosti až 01. 01. 2018 a ním stanovené žaloby, teda aj konanie o nich, podobne ako to vyplýva pri iných procesných inštitútoch, pripúšťa až od uvedeného dátumu. Ust. § 11 ods. 4 zákona č. 129/2010 Z. z. by nebolo možné uplatniť aj pre jeho rozpor s Ústavou SR. Toto ustanovenie totiž nielenže neočakávané a dodatočne, ale najmä neproporcionálne bezdôvodne zakladá formálne právo na podanie žaloby a vedenie sporu bez toho, aby to bolo primerane odôvodnené potrebou ochrany nejakého konkrétneho subjektívneho práva spotrebiteľa, navyše umožňuje podať určovaciu žalobu bez zrejmeho dôvodu len jednej strane sporu - spotrebiteľovi, keď pri rovnakej logike, ani u dodávateľa nemožno vylúčiť situácie, že by mohol mať záujem domáhať sa posúdenia či určenia práva či právnej skutočnosti v čase, keď ešte nemá k dispozícii žalobu na plnenie alebo keď si spotrebiteľ voči nemu nejaké právo ešte neuplatňuje a ochrana žiadneho jeho konkrétneho práv by to teda naliehavo nevyžadovala, a to len z dôvodov právnej istoty, a to dokonca absolútne časovo neobmedzene kedykoľvek aj po neprimerane dlhej dobe a núti súd prejednávať aj zbytočné žaloby, čo predstavuje vo svojej podstate zjavne nesprávny, nadbytočný, šikanózný, nerovný a nespravodlivý koncept súdneho konania a je podľa názoru súdu v zrejmom rozpore so základnými princípmi či zásadami efektivity a spravodlivosti súdneho konania ako celku a ústavnoprávnym princípom proporcionality chrániacim primeranosť ako hodnotu právneho štátu.

9. Proti tomuto rozsudku podala v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalobkyňa. Navrhla rozsudok zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Ako dôvod uviedla, že podstata odôvodnenia zamietavého výroku súdu prvej inštancie vychádza z názoru, že v Slovenskej republike spotrebiteľ nemá právo na podanie určovacej žaloby, a to predovšetkým preto, lebo nemá daný právny záujem na takejto určovacej žalobe lebo je neúčelná, že takémuto určeniu bráni ust. § 137 CSP, že ust. § 298 CSP spotrebiteľovi nezakladá žiadne individuálne oprávnenie a právnu či súdnu ochranu pred neprijateľnosťou zmluvnej podmienky, nakoľko ide výlučne len o ďalšie oprávnenia a povinnosti súdov. Tieto úvahy sú zavŕšené konštatovaním o neústavnosti ust. § 11 ods. 4 zákona č. 129/2010 Z. z. a o jeho retroaktivite. Svojou podstatou je napadnutý rozsudok súhrnom argumentácie popierajúcej základný pilier spotrebiteľského práva, tak na únijnej, ako aj vnútroštátnej úrovni, ktorým je ochrana spotrebiteľov pred neprijateľnými zmluvnými podmienkami a popiera povinnosť súdov určovať neprijateľné zmluvné podmienky nielen z úradnej moci, ale aj na základe návrhu spotrebiteľa. Zmluvná podmienka buď je neprijateľnou alebo nie je neprijateľnou. Právny záujem na určení neprijateľnosti zmluvnej podmienky v spotrebiteľských veciach je daný vždy a je daný samotným spotrebiteľským

právom. Podľa ust. § 11 ods. 4 zákona č. 129/2010 Z. z. v znení účinnom od 01. 01. 2018 spotrebiteľ sa môže pred súdom domáhať určenia neplatnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo určenia bezúročnosti a bezpoplatkovosti poskytnutého spotrebiteľského úveru žalobou. Poznámka pod čiarou k odkazu 18ba odkazuje na ust. § 137 písm. c) a d) Civilného sporového poriadku. Nemali by preto už byť žiadne pochybnosti o tom, že od 01. 01. 2018 sa môže spotrebiteľ pred súdom domáhať určenia neprijateľnosti zmluvnej podmienky, keď to ust. § 11 ods. 4 zákona č. 129/2010 Z. z. výslovne umožňuje, a to práve s odkazom na ust. § 137 CSP.

10. Odvolací súd v zmysle zásad v ust. § 379, § 380 a § 381 CSP preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, vec prejednal bez nariadenia pojednávania a zistil, že odvolanie žalobkyne je opodstatnené.

11. V danom prípade, ako to vyplýva z obsahu spisu, medzi stranami sporu bola dňa 22. 11. 2013 uzatvorená štandardná formulárová zmluva o spotrebiteľskom úvere v súlade s ustanoveniami v tom čase účinného zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov. Uvedené je dôvodom k tomu, aby súdnej kontrole boli podrobené aj zmluvné dojednania majúce charakter podmienok spôsobujúcich značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Pri tom by nemali byť žiadne pochybnosti o tom, že spotrebiteľ je slabšou zmluvnou stranou, či už z dôvodu neinformovanosti alebo vyjednávacej pozície pri pokuse dosiahnuť zmenu už vopred naformulovanej zmluvy.

12. Smernica Rady 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách ukladá členským štátom zabezpečiť, aby spotrebiteľ nebol viazaný nekalými podmienkami a zväziť, či spotrebiteľská zmluva obsahujúca nekalé podmienky obstoje ako celok. Súdny dvor dokonca považuje ochranu spotrebiteľa podľa čl. 6 Smernice za tak významnú, že sa má klásť principiálne na roveň vnútroštátnym pravidlám verejného poriadku, a to v záujme vyššej kvality života.

13. Rovnako Občiansky zákonník v ust. § 53 ods. 1 priamo uvádza, že spotrebiteľské zmluvy nesmú obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa (ďalej len „neprijateľná podmienka“). S akoukoľvek neprijateľnou podmienkou upravenou v spotrebiteľskej zmluve sa spája sankcia neplatnosti, čo priamo vyplýva z ust. § 53 ods. 5 Občianskeho zákonníka.

14. Všeobecným právnym predpisom upravujúcim ochranu spotrebiteľa je zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa v znení neskorších predpisov. Vo vzťahu k tomuto právnemu predpisu aj Občiansky zákonník má povahu osobitného predpisu a vo svojich ustanoveniach len dopĺňa všeobecnú úpravu danú zákonom č. 250/2007 Z. z. v znení neskorších predpisov o ďalšie osobitné ustanovenia zamerané na ochranu spotrebiteľov. Je to zrejmé z ust. § 3 ods. 3 zákona č. 250/2007 Z. z. v znení neskorších predpisov, podľa ktorého každý spotrebiteľ má právo na ochranu pred neprijateľnými podmienkami v spotrebiteľských zmluvách, pričom v poznámke k tomuto ustanoveniu je daný odkaz na ust. § 52 - § 54 Občianskeho zákonníka. Jedným z prostriedkov súdnej ochrany je i žaloba na určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky. Ust. § 3 ods. 5 veta prvá zákona č. 250/2007 Z. z. v znení neskorších predpisov priamo umožňuje spotrebiteľovi proti porušeniu práv a povinností ustanovených zákonom s cieľom ochrany spotrebiteľa domáhať sa ochrany svojho práva proti porušiteľovi na súde.

15. Možnosť určenia niektorej zmluvnej podmienky v spotrebiteľskej zmluve za neprijateľnú, a teda neplatnú, priamo vyplýva aj z ust. § 53a Občianskeho zákonníka. Vychádzajúc z tohto ustanovenia, ak súd určil niektorú zmluvnú podmienku v spotrebiteľskej zmluve, ktorá sa uzatvára vo viacerých prípadoch a je obvyklé, že spotrebiteľ obsah zmluvy podstatným spôsobom neovplyvňuje alebo vo všeobecných obchodných podmienkach za neplatnú z dôvodu neprijateľnosti takej podmienky alebo nepriaznivé plnenie dodávateľovi z dôvodu takejto podmienky, dodávateľ je povinný zdržať sa používania takejto podmienky alebo podmienky s rovnakým významom v zmluvách so všetkými spotrebiteľmi. Dodávateľ má rovnakú povinnosť aj vtedy, ak mu na základe takejto podmienky súd uložil vydať spotrebiteľovi bezdôvodné obohatenie, nahradiť škodu alebo zaplatiť primerané finančné zadostučinenie. Rovnakú povinnosť má aj právny nástupca dodávateľa. Zo znenia tohto ustanovenia nepochybne vyplýva, že predmetom konania môže byť i žaloba, ktorou sa spotrebiteľ domáha len určenia neprijateľnosti konkrétnej zmluvnej podmienky.

16. Správnym nie je ani záver o zbytočnosti žalobkyňou podanej žaloby. S určením určitej zmluvnej podmienky za neprijateľnú je spojený významný právny následok spočívajúci v tom, že dodávateľ je povinný zdržať sa používania takejto podmienky alebo podmienky s rovnakým významom v zmluvách so všetkými spotrebiteľmi, čo vyplýva z ust. § 53a Občianskeho zákonníka. Okrem uvedeného takéto určenie má význam aj pre spotrebiteľa, ktorý mal v konaní o určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky úspech, a to v tom, že mu vzniká možnosť uplatniť si ďalšie právo, a to právo na primerané finančné zadosťučinenie v zmysle ust. § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z. z. K uplatneniu tohto práva totiž nemôže dôjsť kedykoľvek, nakoľko vzniká po tom, čo zo strany spotrebiteľa dôjde k úspešnému uplatneniu porušenia práva alebo povinnosti na súde.

17. Civilný sporový poriadok v ust. § 137 formou demonštratívneho výpočtu uvádza druhy žalôb. Oproti doterajšej právnej úprave sú v tomto ustanovení zakotvené viaceré zmeny. Ako konštatuje predkladateľ novej právnej úpravy, žaloby na plnenie upravené v písm. a) sú najčastejším druhom civilných žalôb. Splnenie povinnosti môže vyplývať zo zákona, z právnych vzťahov, vrátane vzťahov deliktých, z medzinárodného európskeho práva, atď. Podľa predkladateľa nemalo zmysel špecifikovať v hypotéze právnej normy, z čoho povinnosť vyplýva tak, ako tomu bolo v predchádzajúcej právnej úprave. Nóvum spočívajúce v zavedení právnej normy obsiahnutej v písm. b) spočíva v rozlišovaní žalôb na splnenie povinnosti a žalôb na vyporiadanie práv typu bezpodielové spoluvlastníctvo manželov, podielové spoluvlastníctvo, neoprávnená stavba atď. Úplne nová koncepcia je zakotvená v písm. c) a v písm. d), kde sa rozlišuje klasická určovacia žaloba a žaloba o určenie inej právnej skutočnosti podľa písm. d). Záujmom zákonodarcu bolo vylúčiť všetky nepotrebné a nezmyselné žaloby o určenie neplatnosti, resp. platnosti právnych úkonov a iných právnych skutočností, ktoré vyvolávajú ďalšie spory a míňajú sa účelu žaloby určovacej. Pokiaľ ide o naliehavý právny záujem aj tu platilo, že tento nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu.

18. Zákon č. 250/2007 Z. z. v znení neskorších predpisov, ako aj Občiansky zákonník umožňovali spotrebiteľovi aj formou žaloby na určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky domáhať sa ochrany svojich práv v súdnom konaní bez potreby preukazovania naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, nakoľko tento vyplýval z uvedených právnych predpisov.

19. Keďže súd prvej inštancie sa vecou samou vôbec nezaoberal a žalobu zamietol iba z dôvodu nepreukázania naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, je odvolaním napadnuté rozhodnutie nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť a nedostatočné zdôvodnenie. Vydanie nepreskúmateľného rozhodnutia je potrebné hodnotiť ako nesprávny procesný postup súdu, ktorým bolo znemožnené žalobkyňi, aby uskutočnila jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a tento nedostatok nemožno napraviť v konaní pred odvolacím súdom, a preto odvolací súd podľa ust. § 389 ods. 1 písm. b) CSP rozsudok zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 391 ods. 1 CSP).

20. Po vrátení spisu bude úlohou súdu prvej inštancie opätovne sa zaoberať podanou žalobou ako prípustným prostriedkom ochrany práv žalobkyne a následne vo veci rozhodnúť o tom, či zmluvná podmienka tvoriaca predmet konania má charakter podmienky neprijateľnej alebo nie.

21. Súd prvej inštancie, ktorý je viazaný právnym názorom odvolacieho súdu (§ 391 ods. 2 CSP) v novom rozhodnutí rozhodne aj o trovách odvolacieho konania (§ 396 ods. 3 CSP).

22. Rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 odsek 1 C.s.p.).

Dovolaateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 odsek 2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 odsek 1 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).